

1

Pirmiausia pateiksiu plikus faktus.

Vos savaitę pasimokęs dvyliktoje klasėje, mano sūnus negrįžo namo po futbolo treniruotės. Nesulaukęs jo ir ryte, paskambinau Danielio motinai Katerinai. Ji išbėgo iš darbo nebaigusi slaugytojos pamainos, per šešias valandas atvairavo iš Spokano ir sėdo į keltą, plukdantį į Port Furlongą. Į mano kiemą įsuko kaip tik tuo metu, kai iš jo ketino išvažiuoti šerifas Garis Bartonas. Susisiečiau su juo tada, kai, apskambinęs draugus ir giminaičius nieko nepešiau. Garis, griežtas ir uolus žmogus, per kelias valandas gebėjo surinkti ir suorganizuoti dvidešimt penkių žmonių paieškos grupę.

Artimiausiomis dienomis mudu su Katerina atsidėjome savo sūnaus paieškoms. Prie mūsų prisijungę mokiniai ir mokytojai, šeimos draugai ir netgi nepažįstamieji šukavo skersgatvius, parkus bei miškus, supančius nedidelį mūsų miestelį. Per septynias dienas nepavyko aptikti nė menkiausio pėdsako.

Aštuntosios dienos rytą buvo rastas sau gyvybę atėmęs Danielio vaikystės draugas Džona. Atsisveikinimo raštelyje

jis prisipažino nužudęs Danielį. Ir nors raštelyje buvo kruopščiai nupasakota mūsų sūnaus palaikų vieta, jame daugiau niekas nepaaiškinta. Greičiausiai Džona, kuris mums buvo beveik kaip antras sūnus, kiekvieną dieną jungėsi prie mūsų apsimesdamas, kad ieško drauge su kitais, matydamas mūsų kančias, nusprendė nutraukti tolesnę vilties agoniją.

Tada Danielį rado: jo kūnas sukapotas į gabalus, ištrauktas iš krūmynų ir kiek nukentėjęs nuo maitėdų – turbūt juodvarnių ir kojotų, kaip rašoma skrodimo ataskaitoje. Šis žiaurus nusikaltimas buvo atliktas su medžiokliniu, dešimties su puse centimetro ilgio peiliu fiksuota rankena – juo taip pat pasinaudota diriant kailį dideliame elniui, kurio apirę palaikai gulėjo greta.

Štai tokie yra faktai. Jie atskleidžia tik tiek, kad didžiausi slėpiniai glūdi ten, kur mes įsivaizduojame viską žinantys.

2

Evandželina Makenzi, kuriai ką tik sukako šešiolika ir šiuo metu mėgino susivokti savo finansuose, ant apibraižyto medinio stalo paskleidė paskutinius pinigus: dvidešimtę, tris vieno dolerio banknotus ir šešias oksikodono tabletes, kurių kiekvieną skaičiavo kaip penkis dolerius. Suvirpėjo degančios žvakės liepsna. Mergina pajudino dagtį kišeniniu peiliuku, užgniaužusi kvapą, kol šis įsidegė ryškiau. Jei žvakė užges, namelyje ant ratų įsivyraus visiška tamsa.

Ji sustingo, griebė šiukšlių dėžę ir nusivėmė stengdamasi prisilaikyti susivėlusius raudonus plaukus. Neverta bėgti iki tualetu. Vanduo atjungtas jau kelios dienos. Persibraukė ranka burną išsitepdama smarve naują džinsinę striukę, kurią lemtis jai pereitą savaitę buvo palikusi ant parko suoliuko. Vylėsi, kad vėmimo pavyks išvengti. Jis kamuoja ne visas moteris. Nuo vėmalų dvokė visas namelis.

Ryte išpils šiukšlių dėžę ir pripildys ją vandens iš kranelio gretimioje arklių ganykloje. Dabar lauke pernelyg žvarbu. Rudens vėjas tūžmingai plaka egles, šaižiai drebino aliuminius namelio šonus.

Iš lipnia juosta suklijuotos kuprinės Evandželina išsitraukė meksikietiško troškinio skardinę. Buvo tą dieną nukniaukusi ją iš parduotuvės, tačiau dabar nuo riebiai blizgančių raudonųjų pupelių ir maltos mėsos vaizdo supykino, tad mergina patraukė skardinę šalin. Galėjo kartu ir neštumo testą nugvelbti. Bet kam? Krūtys pranešė tai jau prieš kelias savaites: ūmiai sudirgdavo nuo bet ko, net ir švelnių medvilninių liemenėlių bei marškinėlių. Jai viskas buvo akivaizdu, tad moterys, kurioms reikėjo išvysti pliusą arba minusą ant plastikinio pagaliuko, kad išsiaiškintų, kas vyksta jų kūne, kėlė jai neapšakomą nuostabą. Bet jei kas nors pakištų jai įrankį, kuris galėtų nustatyti tikslią šio įvykio datą, tikrai tokiu pasinaudotų. Tada sužinotų atsakymą į ramybės neduodantį klausimą.

Nustūmė į šalį naujausią nuo durų nuplėštą pranešimą apie iškeldinimą iš namų. Šiame net buvo rašoma apie šerifo apsilankymą. Kitaip ir negalėjo būti. Jos gyvenimo modelis darėsi aiškus: po siaubų ateidavo eilė trumpoms atokvėpio valandėlėms ir galimybių prošvaistėms, o tada bam – ir vėl viskas virsta šūdu.

Prieš kelis mėnesius nebūtų nė įsivaizdavusi, kad viskas taip pasisuks. Buvo šiltas liepos vakaras, oras gaivus ir malonus, dangus spindėjo sidabru, o ji ėjo namo vildamasi, kad mama leis rudenį užsirašyti į mokyklą, nepaisydama ten galimai tykančios velnio grėsmės. Tačiau, įžengusi į proskyną ir išvydusi jų išsinuomotą namelį ant ratų, pajuto tokią smelkiančią tylą, kad užėmė kvapą.

Stumtelėjo duris:

– Mama?

Spintelės buvo atlapos, likęs tik stiklainis riešutų sviesto ir kelios tuno konservų skardinės. Ant stalo laukė sukeverzotas raštelis: „Meldžiuosi, kad Jėzus tau atleistų“. Ji atplėšė voka, padėtą greta raštelio. Iškrito du šimtai dolerių ir brangakmeniais nusagstyta močiutės segė. Evandželina lėtai susmuko ant grindų ir sukūkčiojo:

– Prašau, mama. Juk tu nerimtai.

Tačiau mama išėjo rimtai. Buvo žadėjusi, kad tokia diena ateis. Ir ne kartą. O dabar ėmė ir ištesėjo pažadą, nusiplovė nuo dukters rankas ir dingo neatsisveikinusi.

Evandželina verkė ne vieną dieną, vis meldėsi Jėzui bijodama net akimirksniui išėiti iš namų, nes tikėjosi, kad motina gali grįžti. Tačiau maldos, kaip paprastai, liko neišklaustos, mama nepasirodė, kaip ir neatsirado maisto spintelėse. Ji numanė, kad motina ir vėl ėmė vartoti. Šitiek metų blaivybės šuniui ant uodegos. „Buvusysis, kuris niekaip nepalieka manęs ramybėje“ – taip heroiną vadino motina. „Tikras kalės vaikas.“

Slenkant savaitėms, Evandželina ėmė melstis vis rečiau, vieną dieną visai liovėsi. Tiltą pas Jėzų sudegino greičiausiai pradėjusi gerti, vogti ir kvailioti su buvusiu mamos vaikinu. Ir gerai. Jėzus niekad nebuvo patikimas. O jos supratimu, galėjai ką nors pasikviesti į širdį, bet jei jis nenorėjo pasirodyti, reikėjo gyventi toliau. Tausoti save visomis išgalėmis.

Dabar ankstyvas spalio mėnuo, vėjo šuoruose ir miestelį gaubiančioje drėgnoje pilkumoje buvo justi atsėlinanti žiema. Šioje slogioje aplinkoje ji viena išgyveno tris mėnesius. Vienintelė atgaiva tebuvo tie du vaikinukai, pasirodę rugsėjį, – trumpas draugijos atokvėpis, kupinas ir švelnumo, ir bjaurasties vienvėsių begalybėje. Tačiau vaikinai po kelių dienų dingo. Pasakui išvydo juos tik pirmajame laikraščio puslapyje, nuo kurio į ją žvelgė besišypsantys veidai.

Negyvi vaikinai. Buvo negražu taip galvoti apie Džoną ir Danielį. *Negyvi. Vaikinai.* Bevardžiai, beveidžiai. Lyg ji būtų niekuo dėta. Prisispaudė delną prie pilvo. Ar sužlugdys ir kūdikio gyvenimą? Gali būti, bet tik ji viena ir galėjo išgelbėti tą vargšiuką.

– Nenuskilo, vaikel, – sukuždėjo. – Bet nieko nepadarysi.

Pažvelgė į pranešimą apie iškraustymą. Iki priverstinio iškeldinimo buvo likusi dar savaitė. Suglamžiusi pranešimą,

nusviedė į kampa, o tada išbėrė ant stalo visą savo kuprinės turinį: dešimtis laikraščių iškarpu, saldinių popierėlius, nešvarias kojines, kurias tikėjosi išsiskalbti viešajame tualete, motinai priklausančius šv. Augustino „Išpažinimus“, į kuriuos taip ir nepavyko įsijausti, ir Dorotės Marsten hidrokiziną, kurį per skubėjimą buvo palaikiusi hidrokodonu. Šią klaidą sau atleido. Jei jau pavyko patekti į svetimus namus, geriau per ilgai neužsibūti.

Peržiūrėjo iškarpas. Nors jos buvo jau kelių savaitių senumo, antraštės sproginėjo krūtinėje it detonuojamos minos. Dingo be žinios. Nužudytas. Nusižudė. Ji pakėlė straipsnį su žilo vyriškio nuotrauka ir tūkstantąjį kartą ėmė jį nagrinėti. Aizakas Balčas. Štai kuo jis buvo vardu. Tačiau iš vienos nutrintos nuotraukos pasakyti ką nors apie žmogų buvo sunku, tad ji atidėjo iškarpą į šalį.

Reikėjo plano, ir jai pamažu ėmė atrodyti, kad Aizakas Balčas kažkokiu būdu taps jo dalimi. Ji sulankstė iškarpas ir sukisė atgal į kuprinę. O Dorotės Marsten tabletes gražins rytoj, padės į vietą dieną, kai senolė snaus, lygiai taip pat, kaip kad jas nukniaukė. Žmonės galėjo gyventi kęsdami skausmą, bet, kiek ji suprato, šie vaistai buvo skirti senutės širdžiai.

Iš motinos jokių žinių. Tų dviejų šimtų dolerių jau seniai nelikę, o segę ji nusviedė į dumbliną kūdrą tą pačią naktį, kai ji iškrito iš voko. Norėjo atsikratyti savo motinos kuo greičiau ir abejingiau – lygiai kaip motina atsikratė jos. Dabar nebeturėjo jokio daikto, kuris liudytų, kad ji kam nors rūpi.

Ji atsitraukė ir susimąstė. Kažko dar trūksta. Daikto, gauto ne iš motinos, bet iš to vaikinuko. Pametė jį naktį miške, o dabar trumpai užsimerkusi mėgino įsivaizduoti tą vietą. Pati nustebė kuo aiškiausiai išvydusi dygliuotą gervuogyną, vėjo nulaužtą eglės šaką ir supratusi, kur reikia ieškoti. Turėdama tinkamą įrankį, galės iki ten prasikirsti kelią. Dar kartą prisiglausti jį prie odos.

3

Žinia apie mano sūnaus mirtį pasklido dar greičiau nei apie jo dingimą. Visa bendruomenė pajuto netektį, kuri tapo juo skaudesnė dėl įvykio žiaurumo, dėl Džonos savižudybės, dėl sensacijų ištroškusių naujienų reporterių, plūstelėjusių iš Siatlo. Dauguma miestelio gyventojų spėliojo, kad čia gali būti kaltos merginos ir pavydas, prekyba narkotikais ir užėjęsi psichozė, tačiau neiškilo nė vienas faktas, bent iš tolo pagrindęs kurį nors iš spėjimų.

Gausiai pasipylė viešo gedėjimo apraiškos. Per savaitę sausakimšoje mokyklos sporto salėje surengtas paminėjimas. Po poros dienų buvo laikomos katalikiškos mišios, kur taip pat prisirinko tiek žmonių, jog daliai jų teko grūstis vestibulyje.

Mišių reikalavo Katerina. Ir nors Danielis niekad nelaikė savęs kataliku, aš neprieštaravau. Katerina, kuri nutraukė su manimi santuoką prieš metus, gedėjo taip pat labai kaip ir aš, o gal net ir labiau, nes nusprendė gyventi kitur ir paskutinius dešimtį mėnesių nedalyvavo savo sūnaus gyvenime. Aš tai supratau ir linkėjau jai kuo didžiausio nusiramino. Pats po šitų įvykių savyje pajutau šaltį. Nors ir nesu šaltas žmogus.

Bent jau kitados toks nebuva.

Danielio paminėjimo trečiosios apeigos buvo iškeltos pas kvakerius*, jų paprasčiau aš. Nepamenu, kaip tą dieną nukakau iki maldos namų. Greičiausiai nuėjau pėsčias, kaip paprastai, tačiau pirmas dalykas, kurį prisimenu, tai kaip stovėjau sekretoriaus kabinete drauge su Piteriu Tibodo, artimiausiu savo draugu ir vidurinės mokyklos, kurioje mokau, direktoriumi. Nors pats ir nebuvo kvakeris, vos išvydęs mane maldos namų prieangyje, Piteris pasivedė į šalį nuo susirinkusiųjų.

– Šitą nusivilkime, – tarė jis, galvos linktelėjimu parodydamas į mano megztinį. Visiškai permirkusį. Pasirodo, visą laiką, kol ėjau, lijo.

– Ne, – atsakiau atšokdamas.

Jis įdėmiai pažvelgė į mane. Piteris buvo įspūdingas vyras: trumpai kirpti tamsūs plaukai, jaučio pečiai, išraiškingas apatinis žandikaulis. Žiūrėdamas jam į akis, tikriausiai kiek susverdėjau, nes griebė mane už rankos, lyg norėtų ištiesinti. O tada padarė kai ką, ko niekada anksčiau nebuvo daręs. Prisitraukė mane ir skausmingai suspaudė glėbyje. Ir po sekundės atsitraukė:

– Ar ištersi? Neprivalai čia būti. Galiu parvežti tave namo.

– Pats paprasčiau šio paminėjimo.

– Tai nesvarbu.

Jis buvo teisus. Galėjau išeiti, galėjau likti. Juk niekas nesugrąžins man to, ko netekau.

– Liksiu.

* Kvakeriai (angl. *Quakers* nuo žodžio *quake* – purtytis, kratytis), save vadinantys Religine bičiulių draugija, yra protestantų religinė grupė, kurią 1652 m. susistemino teologas R. Berkeley. Liturgiškai kvakeriai skirstomi į dvi pagrindines grupes: programuoto garbinimo (tikintieji turi pastorių, skaitomas pamokslas, gieda choras) ir neprogramuoto (garbinimą sudaro vien tylus laukimas, kol prabyla tas, kurį aplanko vidinė Šviesa). Išpažinėjams būdingas kuklus gyvenimo būdas. (Vert. past.)

– Gerai, – atsakė jis. – Tačiau bent jau žinok, kad smirdi. Juk žinai?

Jis visada buvo tiesmukas, net ir tokią akimirką. Taip pat elgėsi ir su mokiniais, ir su tėvais: bešališkai atvirai pranešdavo apie laikiną draudimą lankyti pamokas arba net pašalinimą iš mokyklos.

– Ką čia sau manai šitaip atėjęs, be striukės?

Stovėjau tylėdamas, o megztinis skleidė kaimiškus šlapios vilnos ir žolės kvapus. Ir kažkokį dar paveikesnį aromata. Mezginio gelmėje glūdėjo paauglio Danielio kūno kvapas. Prieš trejus metus, kai sūnui buvo keturiolika ir užsimanė mėgdžioti tėvą, dažnai skolindavosi šį megztinį.

– Žmonės laukia, – paragino Piteris.

Nebūdamas kvakeriu, jis nesuprato, kad kolektyvinė tyla jau yra gyvybės pagerbimo forma. Bičiuliai manęs nelaukė. Jie pradėjo paminėjimą vos tik susėdę.

Kai nieko neatsakiau, Piteris išsinėrė iš tamsaus kostiuminio švarko ir iškėlė jį. Kvakerių sueigai, o ypač paminėjimui šis švarkas buvo pernelyg oficialus ir niūrus. Tačiau leidausi jo aprengeamas, sutikau pridengti savo vilkimą megztinį. Galiu tik įsivaizduoti, kaip atrodo: susivėlę plaukai, nuo kurių laša ant skruostų ir kaklo, ir švarkas gerokai per trumpomis rankovėmis, dėl kurio striuko, stačiakampio kirpimo turėjau atrodyti dar aukštesnis ir dar labiau suvargęs, nei iš tiesų buvau.

Nors ir dešimčia metų jaunesnis, Piteris paplojo man per nugarą švelniai griežtai, lyg būtų mano tėvas, kuriam leidausi aprengeamas, taip sukėlė jam pasididžiavimą arba liūdesį, arba ir viena, ir kita.

Įėjęs į salę, išvydau Kateriną, sėdinčią gale, priešais įprastinę mano vietą, ir laukiančią. Nors visi suolai buvo atgręžti į tuščią centrą, Bičiuliai parinko man vietą, kurioje šviesa krenta pažįstamu kampu.

Tačiau šiandien niekas neatrodė pažįstama. Nusiraminią teikė vien drėgnas megztinis. Prie kūno jį glaudė Piterio švarakas, kurdamas svarios šilumos pojūtį, visai kaip laikant prispaudusį kūdikį, ir prieš akis man vis šmėkščiojo sūnus – dar mažiukas, ką tik išvydęs šį pasaulį, nesuvaržytas gyvenimo. Kai tylą buvo pertraukta, kai Bičiuliai vienas po kito ėmė stotis ir kalbėti apie mano sūnų, beveik ėmiau tikėtis, kad Danielis staiga atsiras man ant rankų arba, baigiantis sueigai, pasišokinėdamas įlėks į salę – penkiametis, ką tik grįžęs iš darželio. Vos nesusijuokiau prisiminęs, kaip vaikystėje, užuot išleidęs garsą, pakeisdavo jį judesiu: griūdavo aukštiekninkas man ant kelių ir imdavo žiopčioti it žuvis. Per akrobatines sūnaus nebylumo išraiškas sulaukiau ne vieno spyrio į žandikaulį.

Tikriausiai po maždaug keturiasdešimt sueigos minučių ant vieno iš priekinių suolų išvydau Danielį – išdidų keturiolikmetį, apsvilkusį tuo pačiu megztiniu, kurį šiuo metu jaučiau glaudžiantis prie mano odos. Jis žvalgėsi po salę, tarsi ko ieškotų. Atrodė, kad tikrai čia sėdi, gyvas, todėl net dirstelėjau į kitoje tuštumos pusėje sėdinčią Kateriną. Juk ji irgi turėjo jį pajusti. Ir galime tuo pasidalyti, ar ne? Šia paskutine bendrumo akimirka. Vienybė.

Net jei ji ir pajuto mano žvilgsnį, jei ir pajuto salėje pasirodžiusį Danielį, neišsidavė. Buvo susitelkusi, prisimerkusi ir nejudėjo. Šalia sėdėjo jos „draugas“. Storu kaklu, tamsiu kostiumu, laikė jos ranką glostydamas nykščiu. Ji pakėlė į jį akis, o tada, lyg ką prisiminusi, dirstelėjo mano pusėn. Pamačiusi mane, ištraukė delną iš jo rankos ir pasidėjo ant kelių. Malonės gestas. O galbūt gėdos.

Keista, kad neprisimenu nieko, kas tą dieną buvo šnekėta, nepamenu nė vienos sūnui skirtos gedulingos kalbos. Tačiau šis momentas įstrigo. Ryšys ir atsitraukimas. Meilė ir netektis, malonė ir išdavystė, neregimas Danielio buvimas greta – lyg

visa, ką norėjau žinoti, būtų tilpę į tuos kelis nežymius gestus.

Paskui, Bičiuliams išdėliojus vaišes, pasidaviau norui sprukti, išsmukau pro galines duris ir pasislėpiau už konteinerių palaukti, kol stovėjimo aikštelė ištuštės, kad galėčiau ją pereiti ir keliauti namo. Išgirdau, kaip už manęs atsidarė galinės durys. Džonos mama Lorė ruošėsi pasišalinti panašiu būdu.

Mačiau Lorę anksčiau, sėdinčią sueigos salės gale, tačiau protu nepanorau pripažinti jos dalyvavimo. Ji lankėsi ir mišiose, ir mokinių paminėjime, tačiau nei viename, nei kitame renginyje nesišnekėjome. Buvome gretimi kaimynai, tačiau po to, kai sužinojome apie savo sūnų mirtį, vienas kitam nebuvome net pamoję ranka. Atleidau Džonai. Atleidau Lorei. Ko dar Dievas iš manęs nori? Dėl ko vis kiša ir kiša ją man prieš akis?

Stovėdama merkančioje pilkoje dulksnoje, ji priminė vaiką, jos smulkus tvirtas kūnas skendo juodoje suknelėje. Atsisukusi ji išvydo mane.

– Aizakai! – kaltinimas, lyg būčiau paspendęs šiuos spąstus.

– Malonu, kad atėjai, – atsakiau, girdėdamas, kaip atšiauariai skamba mano balsas.

Veide šmėstelėjo baimė, tačiau ji susitvardė, pasistengė nutaisyti ramią išraišką ir nudelbė akis – buvau matęs, kaip tokia nuolankia poza stovi priešais savo vyrą Rojų, kai jis dar buvo gyvas. Plyšo širdis matant, kad taip pat atsistoja prieš mane.

Kaip tik tuo metu, vos nepartrenkdamas Lorės, pro duris išvirto Piteris.

– Atleisk, – tarė jis, – aš...

– Nieko tokio! – staiga paguvėjusi atsakė Lorė, leisdamasi laiptais žemyn ir modama blyškia ranka. – Nieko tokio. Viskas gerai. Kaip tik ruošiausi eiti.

Piteris jau žiojosi prieštarauti, bet ji, plevėsuodama juoda suknele, nuskubėjo į mašinų stovėjimo aikštelę.

Piteris pažiūrėjo, kaip ji sėda į mašiną, o tada atsisuko į mane:

– Turbūt nebuvo smagu.

– Išties nebuvo.

Jis norėjo duoti man patarimą. Mačiau tai. Išstarti ką nors panašaus į „Ji nėra priešas, Aizakai. Taip pat patyrė didžiulę netektį.“ Tačiau nieko nepasakė. Nusprendė nesikišti.

Aš giliai įkvėpiau:

– Man atrodo, sugadinau tavo švarką.

– Gali būti, – atsakė jis. – Bet jei kam ir duočiau sugadinti geriausią savo kostiuminį švarką, tai tik tau.

Tada mylėjau Piterį. Ir galbūt vis dar myliu.